

El futbol als anys 20 a la Plana d'Urgell

Esteve Mestre Roigé

Centre de Recerques del Pla d'Urgell Mascançà

Malgrat la pandèmia de la covid-19, que ha impedit que aquest treball fos més complet, sí que he aconseguit reunir una informació generalista, que obre camins o traces, sobre els inicis del futbol a la Plana d'Urgell. Per a fer el treball m'he basat, principalment, amb les revistes *Lo Pla d'Urgell*, de Bellpuig, dipositada a l'IEI, *Urgell-Segarra*, de Mollerussa, dipositada a l'Arxiu Comarcal del Pla d'Urgell, i la revista *Lo Pregoner*, de Bellpuig, que la família Saladrigues m'ha permès consultar i he comptat amb l'ajuda de Ton Solé.

0. L' INICI DEL FUTBOL A CATALUNYA

A la revista de Barcelona, *Los Deportes*, núm. 5, d'1 de gener de 1898, en un article dedicat a tots els esports que es practicaven a la ciutat, deia referent al futbol:

El lawn-tennis, el foot-ball, el crichet, el paper-hunty, el polo son juegos extranjeros importados por las colonias que los individuos generalmente ingleses y alemanes constituyen en esta ciudad. Son higiénicos y aceptables, pero sobrados de cierta seriedad que no encaja en nuestras costumbres. Difícilmente llegarán a aclimatarse.

Però aviat constataren que el futbol agafava volada i s'anaven formant diferents equips, el de més renom, el F. C. Barcelona (1898).

Entre els primers equips, destacà el Català, que només admetia catalans, però quan veié que no tenia res a fer amb els equips estrangers, acceptà, a l'equip, ciutadans escocesos.

El jovent començà a seguir els equips formats per anglesos, suïssos, alemanys, escocesos; els clubs es multiplicaven i el futbol començà a practicar-se a tots els col·legis de Barcelona.

La seva popularitat es multiplicà quan la rivalitat entre jugadors va pujar de to, augmentant l'afició i els socis dels clubs, cosa que va permetre la compra o el

lloguer de terrenys per a fer-hi camps de futbol propis i practicar amb seguretat l'esport.

Davant les disputes sobre la participació als equips d'estrangers, el president del F. C. Barcelona, Walter Wild, feu les següents declaracions a *Los Deportes*, núm. 16, de 22 abril de 1900:

Que en cuestiones deportivas no tendría que haber jingoismo; tal como el arte no tiene patria ni fronteras, los deportes y particularmente el juego de foot-ball, son ejercicios internacionales y, por consiguiente, no hay que mirar si los teams son formados solamente por españoles o mezclados con extranjeros.

El futbol es va anar implantant molt ràpidament.

1. LA PLANA D'URGELL. ELS PRIMERS DECENNIS DEL SEGLE XX

Al darrer terç del segle XX, la Plana d'Urgell va atreure molts habitants de les comarques veïnes, que cregueren que millorarien econòmicament. A inicis del segle XX, una part de la població, principalment jornalers i cabalers, comprovaren que no tenien futur i van començar a emigrar cap a les ciutats, principalment a Barcelona, on a l'inici dels anys 20 hi vivien de 60 a 70.000 lleidatans; o, per evitar la guerra del Marroc, una part del jovent emprengueren la marxa cap a Sud-Amèrica, principalment a l'Argentina, i, amb posterioritat, també cap a França. Aquest fou un dels motius de la manca d'arrelament del futbol a les nostres terres fins als anys 20.

2. PRIMER INTENT DE FER FUTBOL AL PLA D' URGELL: MOLLERUSSA, 1913

El gener de 1913 es va jugar el primer partit de futbol a Mollerussa. El diari *El Ideal*, de Lleida, de 23 de gener de 1913, ens en dona la notícia:

DESDE MOLLERUSSA

Sport.

Sembla que al veure per primer cop la paraula sport en un escrit de la nostra vila és que el caixista deu haver-se equivocat però no és així. Avui és per donar a conèixer que realment hi ha qui, en nostre poble, sent y estima aquest nom y'ls seus resultats y això fa que una comissió de joves entusiastes se hagi tirat al carrer, com se acostuma a dir, per mirar si es pot conseguir la formació de una entitat futbolística.

Com és natural les dificultats no han escaseïjat, però gairebé podem dir que es conte ja ab dos equips que encara poch nombrosos, sembla que la formalitat dels jóvens que'ls componen, y l'entusiasme que reina serà lo suficient perquè pugui jugarse algún bonich partit.

Els equips se denominaran "Català" y "Espanyol" i a menys que sofreixen alguna transformació els formaran els següents jugadors.

El "Català": Nicolau Verdaguer, Joseph Prim, Carles Fernandez, Geroni Pla, Manel Pons, Damià Perera y N. Gabernet.

"Espanyol": Joseph Niubó, Cristòfol Pons, Eduardo Osta, Francesch Domingo, Tomàs Badia, Bautista Torres y Emili Morell.

El diumenge vinent se pensa jugar el primer partit, ab la verdadera formació dels equips. [...] De seguir ferma l'afició, se pensa jugar algun partit contra aficionats dels pobles vehins.

Un futbolista
22-I-1913

El diumenge 26 de gener de 1913 es jugaria el primer partit a la Plana d'Urgell.

La mateixa notícia fou tractada a *Lo Pla d'Urgell*, núm. 40, d'1 de febrer de 1913, on s'explica la creació a Mollerussa d'una societat esportista, "cosa molt estranya en el nostre poble", que ha format dos equips que disputaren un partit. Hi guanyà, per 3-2, el Català a l'Espanyol, 7 contra 7, i se'n fa la crònica del partit que es jugà en el camp del Firal.

2.1. Notícies d'altres equips dels anys 10

Lo Pla d'Urgell, núm. 22, de 22 de setembre de 1912, informa sobre la creació d'uns equips de futbol a Juneda que jugaven als jardins del cinema. A *Lo Pla d'Urgell*, núm. 43, de 15 de març de 1913, informa que a Juneda s'ha format el tercer equip de futbol. I l'agost de 1913 torna a renéixer el futbol i l'Ajuntament els ha cedit un camp, a l'espai que ocupava la Bassa Bovera.

A Balaguer, els escolapis organitzen partits de futbol entre els seus alumnes.

A Artesa de Segre, també es funda una societat per a crear equips de futbol amb la finalitat d'apartar el jovent del vici.

A Mollerussa, desapareguda la primera societat, el novembre de 1913, se'n forma una altra que es dedicarà a la pràctica de la boxa i del futbol.

A Bellpuig, també es va formar un equip de futbol l'any 1914.

A Vilanova de Bellpuig, l'any 1915 també es va formar un equip de futbol.

Totes aquestes societats desaparegueren per les dificultats econòmiques.

2.2. El fracàs. La bancarrota

L'entusiasme que tenien els jugadors per crear un equip es desfeia al cap d'uns mesos a causa de les dificultats que plantejava formar un equip de futbol.

El més important, per a fer un partit entre els equips de casa, qualsevol camp, o era, eren vàlids, però per jugar amb un equip foraster calia llogar un camp, marcar-lo, comprar les porteries, i tots els utensilis i accessoris necessaris per jugar al futbol. Però també calia comprar l'equip i sabates que portaria cada jugador. I en els primers temps, aquestes despeses anaven a càrrec dels jugadors.

També calia formar un parell d'equips de futbol del poble per poder jugar partits i oferir un espectacle als aficionats per a què s'apuntesin i contribuïssin mensualment a les despeses de l'equip. També, en aquesta primera fase, els pocs pobles que formaren equips no tenien rivals amb qui jugar.

Cap societat o club superaren aquesta primera fase i acabaven barallats i el club en bancarrota.

3. LA SEGONA ETAPA. L'ESCLAT DEL FUTBOL. 1919-1921

A Ivars d'Urgell i a Barbens l'any 1918 es van formar equips de futbol.

3.1. El futbol arriba a tots els pobles

Novament es tornaren a formar clubs de futbol a tots els pobles i el joves començaren a entrenar. Per a les noies, fou una gran novetat veure nois o homes casats, anant amunt i avall del poble, fos l'estiu o l'hivern, amb samarreta i calça curta. Serien elles les que confeccionaren els equips i cosiren els escuts a les

camisetes dels jugadors o feren la bandera insígnia del club. I acudien en massa a animar i a victorejar al seu equip. L'element femení es convertí en un element essencial en els primers anys de futbol.

Quan venia a jugar un equip foraster, als jugadors se'ls deixava un local —un cafè— per a canviar-se, on també se'ls convidava a un beure, i se'ls deixava descansar una estona ja que bona part, sinó tots, havien vingut a peu. I quan sortien del local, tant als del poble com als forasters, els acompanyaven fins al camp de futbol la canalla del poble i moltes noies. Tot això era nou i ajudà a canviar idees i moral.

L'objectiu dels clubs era formar un equip potent, una referència en el món del futbol comarcal, amb qui els altres equips dels pobles de la comarca desitgessin enfrontar-se. I així, un bon equip era convidat per a jugar a Festes Majors o jugar partits a doble volta. El que no havien previst era que els clubs s'havien creat per atreure el jovent. Aquests joves, davant de la rivalitat entre aficions i pobles, es veurien immersos en partits de futbol molt durs, on la violència i les jugades brutes estarien a l'ordre del dia.

3.2. Mollerussa (1919)

A Mollerussa es va crear una societat per promoure el futbol entre el jovent. Es formaren un parell d'equips de futbol i arrendaren un camp, ben gran, vora l'estació del tren i l'aplanaren, per jugar-hi partits de futbol cada diumenge. Es demanava, per a què l'obra cultural tingués continuïtat, que els aficionats es fessin socis per a mantenir el club.¹

Inauguració del camp. Per la Festa Major, el 17 de maig de 1919, l'Sporting de Mollerussa inaugurà el seu camp de futbol i convidà el Cervera, que guanyà per 0-6, mostrant les febleses dels seus jugadors, que només feia 15 dies que entrenaven.²

El dijous de la festa de l'Ascensió jugaren el segon partit amb el Borges, a qui guanyaren per 4-1, per alegria de l'afició, però l'equip encara no estava conjuntat.

El 22 de juny tornaren a jugar al seu camp, contra el Borges, perdent 1-2. El Borges, un cop aconseguí el segon gol, va utilitzar una treteta, cada vegada que tenia la pilota, la xutava el més lluny possible, per perdre minuts, cosa que va exacerbar el públic.³

Els dies 3 i 10 d'agost el primer equip de l'Sporting s'enfrontà al seu segon equip a doble partit, disputant-se una copa de la revista Urgell-Segarra. El resultat final dels dos partits fou de 5-4 favorable al primer equip. El segon partit acabà amb una baralla entre els jugadors i el públic assistent. La violència al futbol s'anava convertint en una situació "normal".⁴

El 7 de setembre l'Sporting sortí per primer cop de la seva comarca i va anar a jugar a Guissona —que s'havia reforçat amb 6 jugadors— que els guanyà per 3-2.

3.3. Palau d'Anglesola

Al Palau, el mes de juliol de 1919, un grup de joves del Sindicat formà un equip de futbol. Després d'entrenar 15 dies, convidaren el segon equip del Mollerussa per jugar el seu primer partit i inaugurar el seu camp. El partit va acabar 1-6. Però els joves del Palau, en les condicions en què estaven, no podien acceptar cap desafiament. Dies després, el propietari del camp de futbol —una era— els feia fora al·legant que la necessitava per trillar. El Mollerussa els oferí el seu camp per entrenar i, si fos el cas, jugar-hi partits.⁵ Un any més tard, el 4 de juny de 1920, el Palau inaugurava un nou camp de futbol i va tenir novament com a rival el Mollerussa, que va vèncer per 1-3.

3.4. Miralcamp

El Miralcamp, per la seva Festa Major, el 31 d'agost de 1919, organitzà un gran partit entre el Mollerussa i el Tàrrega, que acabà 0-0, tot i que el Tàrrega jugà més bé.

El mes de setembre, els infantils del Miralcamp jugaren contra els de Mollerussa, als quals derrotaren per 4-1.

El Miralcamp, el mes d'octubre, acceptà jugar a doble partit contra el Mollerussa. Fou la primera vegada que es desplaçava fora de la seva vila, i va perdre per 7-0. Al seu camp, va tornar a perdre per 0-3. Com anècdota, les porteries del camp del Miralcamp eren més baixes que els porters.⁶

¹ *Urgell-Segarra*, 14, 13 d'abril de 1919.

² *Urgell-Segarra*, 17, 25 de maig de 1919.

³ *Urgell-Segarra*, 18, 8 de juny de 1919, i 20, 6 de juliol de 1919.

⁴ *Urgell-Segarra*, 23, 17 d'agost de 1919.

⁵ *Urgell-Segarra*, 21, 20 de juliol de 1919.

⁶ *Urgell-Segarra*, 25, 14 setembre de 1919; 26, 28 setembre de 1919; i 29, 9 novembre de 1919.

3.5. Castellnou de Seana

A Castellnou de Seana també es formà un equip de futbol, enmig d'un gran entusiasme. El Bellpuig, que havia inaugurat el seu camp el mes de novembre de 1919, amb una derrota davant del Mollerussa per 0-8, va jugar el seu segon partit contra el Castellnou de Seana; dos equips novells i sense entrenar. A la segona part, quan estaven 2-2, la pilota es desinflà i, com que no en tenien cap més, se suspengué el partit.⁷

3.6. El Granític de Bellvís (1920)

El periòdic *El Ideal*, de Lleida, de 27 de març de 1920, un cop s'havia jugat el primer partit del Bellvís, publicà un article, "¿Qui és lo Granític Blok Futbolista?", on explicava que a principis del mes de març sis joves es plantejaren fer un equip de futbol i, per practicar-lo, llogaren una parcel·la de terreny al peu de l'estació del tren en què tres dels seus costats eren envoltats de ribes i els espectadors podrien veure els partits com si fossin en una tribuna. Volien fer-hi un camp d'esports i dos pistes de tennis. Per aconseguir socis, escrigueren una carta al poble:

El nostre objectiu és netament moralitzador i de vigorització física: tenen que desaparèixer les naturaleses febles i malaltisses arrelades en nostra joventut per medi de exercicis sans al aire lliure, procurant fer agradós el cultiu del esport.

I es posaven a disposició de tots els equips de la comarca per anar a jugar-hi partits.

Un dies abans, a *El Ideal*, de 24 de març, s'havia explicat la inauguració del camp del Bellvís amb un partit contra el Mollerussa. De fet, de partit no n'hi hagué cap ja que dies abans havien passat una carta en què avisaven que ens proposem, en primer terme, oferir un espectacle interessant, "per lo desconegut que és a la majoria del públic de Bellvís, i en segon terme fer-nos donar una lliçó pràctica pels nostres experimentats jugadors del Mollerussa".

El Mollerussa es dedicà a fer un partit d'exhibició davant d'uns jugadors que no havien entrenat. De Bellvís, hi acudiren 1.200 espectadors i, de Mollerussa, 700. El primer partit del Granític fou vist per unes 2.000 persones.

A diferència dels altres equips de la Comarca, el Granític de Bellvís era present quan al setembre de 1920 es va formar una Federació Provincial de Futbol,

amb els equips de Lleida, Cervera, Tàrrega, Borges, Mollerussa, Poal, Palau d'Anglesola i Miralcamp. Va participar en els campionats provincials (6 equips) del 1920-21, amb el Mollerussa i el Miralcamp; 1921-22, amb el Mollerussa; al campionat de 1922-23, amb el Miralcamp i el Mollerussa; i en els diferents campionats que s'anaren fent. El 1926 el Bellvís era considerat un dels millors equips de la província.

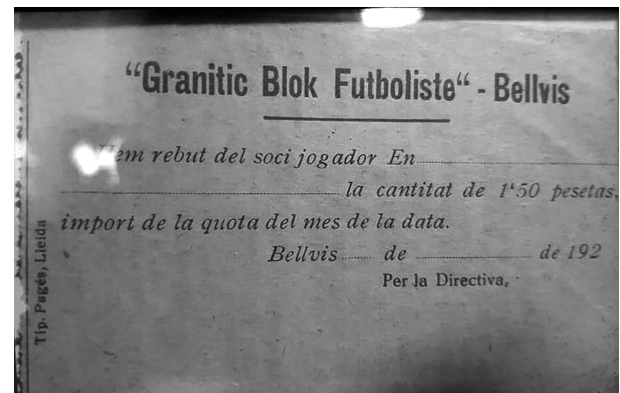

Fig 1. Quota pel soci jugador del Granític.
Font: Jaume Suau.

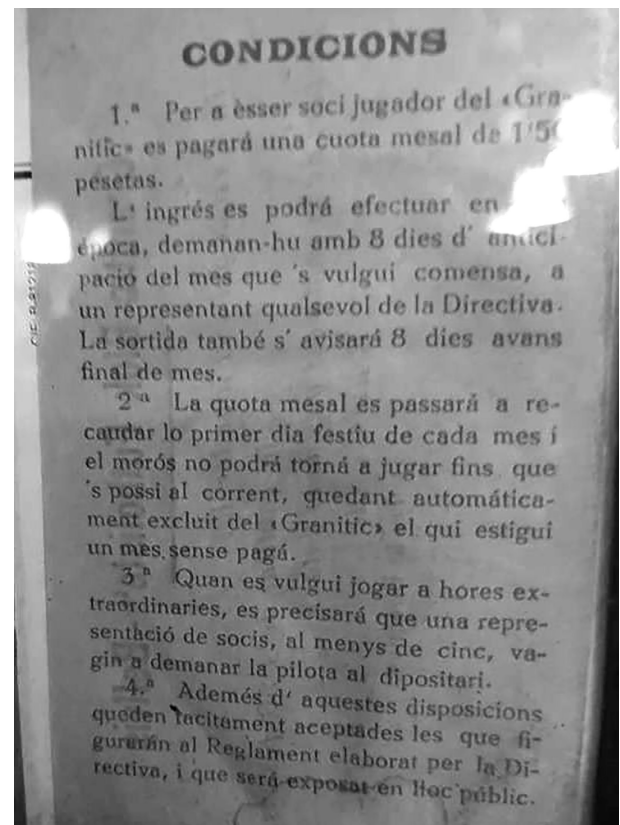

Fig 2. Condicions per jugar al Granític. 1919
Font: Jaume Suau.

⁷ Urgell-Segarra, 29, 9 novembre de 1919; i 32, 21 desembre de 1919.

3.7. Linyola

L'any 1920 es va crear un equip, que no va arribar a quallar, en no poder fer front a les despeses que suposava pagar el lloguer del camp de futbol.

3.8. Torregrossa

El futbol començà l'any 1920.

3.9. El Poal

El 1920 juga un partit contra l'Sporting de Mollerussa perdent per 0-6. Fou un dels equips que el setembre de 1920 entra a la Federació de Futbol Provincial.

4. EL FUTBOL ALS ANYS 20 A LA PLANA D'URGELL A TRAVÉS DE LO PREGONER DE BELLPUIG

El 1921 sortia *Lo Pregoner*, una revista editada per la família Saladrigues de Bellpuig, que tenia impremtes a Bellpuig i a Mollerussa, on es van imprimir bona part de les revistes que s'editaren als anys 20 a la nostra comarca.

Lo Pregoner es definia com "Quinzenal jocós per encarrilar la joventut a l'hàbit d'escriurer". Els joves dels pobles hi escrivien la seves experiències com a soldats a la guerra del Marroc, els festejaments als pobles.... I també parlaven de futbol.

Però els cronistes eren joves, no els corresponsals de periòdics, i alguns dels seus escrits porten a confusions. Per exemple, en una publicació de finals de juliol dona a conèixer que el 21 es va inaugurar un camp de futbol, però no diuen de quin mes; o un corresponsal que comenta que l'equip del seu poble ha estat el guanyador d'un campionat. Revisant la premsa, comproves que el guanyador del campionat fou un altre equip. *Lo Pregoner* ha estat el meu mestre de cerimònies per a fer aquest article.

4.1. Quatre editorials de *Lo Pregoner* (1922-1925)

Lo Pregoner explica, entre 1922-1925, en quatre editorials, l'evolució del futbol a la Plana d'Urgell, com el joc s'embruteix, com la violència i les trampes entren a formar part del món del futbol, i també del seu ocàs i de la seva desaparició. En publicarem uns fragments.

4.1.1. Editorial *El Foot-Ball* (4 de juny de 1922)

Lo Pregoner, núm. 24, de 4 de juny de 1922, publica l'editorial "El Foot-ball". Hi destacariem:

El jovent s'ha llançat amb frenesí a jugar a l'esport de moda. Tots els pobles de l'Urgell i la Segarra tenen equip de futbol. L'esport enforteix la raça, crea homes forçuts i de braó, els brega, els prepara pels embats de la vida, fa que respirin aire pur corrent a l'aire lliure, els fa immunes a malalties i nostàlgia, els desvetlla l'enteniment, els foragita la peresa, l'exercici els fa obrir els poros fent-los suar i fan salut i s'allunyen del joc i dels ambients on s'ingereixen tufs i miasmes poc saludables.

En els nostres pobles es jugava molt a la pilota a mà.

El 1914 (a Bellpuig) es va crear un equip de futbol i s'inaugurà un camp de futbol, però el futbol no estava arrelat i eren comptades les poblacions que tenien equips, i per tant després de jugar uns quants partits el futbol va decaure i per falta de diners no es va poder mantenir el camp de futbol.

Es demana als actuals jugadors que tenen un camp que entrenin i que facin pàtria ja que li donen homes forts... si ho fan rebreu l'admiració de propis i estranys com ho es el F. C. Barcelona que és el millor d' Espanya. Tomàs Roure. Bellpuig, juny de 1922.

4.1.2. Editorial *El futbol s'embruta* (2 de desembre 1923)

Un any i mig més tard, en *Lo Pregoner*, núm. 64, de 2 de desembre de 1923, l'editorial és dedicada a "El futbol s'embruta". Hi destaquem:

Tant en els partits provincials com en els comarcans, el futbol s'està embrutant i hi ha cops de puny. Tampoc guanya qui es més bó i juga més bé, sinó qui és l'amic de l'arbit el que deixa desarmat al millor equip. Ara el futbol és pels jugadors un perill constant d' esbarallar-se amb els conseqüents disgustos per ells i les seves famílies i pels espectadors la mala vista d'assistir a una batalla campal, amb tot el seguit d'insults, renecs, grolleries i malediccions...

S'ha d'acabar l'imperi de la força contra la raó, la traveta i el cop de puny contra la tècnica. I el públic ha de saber respectar les bones jugades de l'equip contrari. En quant als joves jugadors han d'entendre que a l'insultar als jugadors dels equip contraris també s'insulta als seus seguidors i això pot acabar en una tragèdia si no es posa ordre.

4.1.3. Editorial Parlem de futbol (5 d'abril de 1925)

En *Lo Pregoner*, núm. 99, de 5 d'abril de 1925, es publica l'editorial "Parlem de futbol", en què es confirma que el futbol ha anat a pitjor. Hi destaquem:

Des de desembre de 1923 les coses al futbol han anat a pitjor. Si aleshores, els partits es guanyaven per la força bruta. [...] Passat el temps tant els futbolistes com el públic han perdut cultura futbolística.

Avui la major part de jugadors volen guanyar a la força, com si fossin uns lladres i "el públic amb eixordadora cridòria assussen als seus patrocinats com si es tractés d'una lluita entre bèsties". És perillós sortir de casa un futbolista i anar a jugar a un camp foraster, on no es vulga considerar al jugador foraster com una persona, sisquera amb els drets hospitalaris que en els pobles civilitzats es deuen donar mútuament.

Les famílies no saben com acabarà el partit si a cops de puny, o tornarà a casa, ferit, apedregat, insultat. S'ha d'acabar abans que corri la sang.

4.1.4. Editorial La posta del futbol (18 d'octubre de 1925)

I finalment els vaticinis es fan realitat i en *Lo Pregoner*, núm. 113, del 18 d'octubre de 1925, "La posta del futbol", que era signat per N.R.S., es parla de la fi del futbol a les nostres comarques. Hi destaquem:

Quants partits han acabat a trompades? A cents. A mils. Han creat enemistats entre els jugadors i ha enemistat als joves dels pobles i a no tants joves. Els públics no estan educats i no accepten la derrota del seu equip encara que sigui justa, animen als seus jugadors a fer jugades vengatives i increpen i amenacen als futbolistes contraris. També el públic quan observa que hi ha desunió que la Junta es mou per interessos personals deixa d'anar al futbol i per fer futbol es necessiten els diners dels aficionats i si no hi ha diners, el club es mor. Les Federacions actuen de manera caciquil i si volen, et perjudiquen i alguns referees es venen al millor postor o surten amb l'ordre de la Federació de quin ha de ser l'equip que guanyi. El futbol [...] va a la posta, perquè tenim entre els dits una arma que no sabem manejar i ens fereix i preferim deixar-la. Més si el futbol acaba de marxar de nosaltres, l'enyorarem, perquè tornarem a embrutir-nos i a respirar aires pocs sans els dies que son d'expandiment.

5. NOTÍCIES DELS EQUIPS DE FUTBOL ENTRE 1921-1925

Seguint la publicació *Lo Pregoner*, donaré algunes notícies rellevants, dels diferents equips de la nostra comarca i també del Bellpuig, que jugava contra aquests equips.

La temporada 1920-21 participaren 6 equips al campionat provincial; tres d'ells eren el Mollerussa, Bellvís i Miralcamp. La temporada 1921-22, al campionat provincial, hi participarien Mollerussa i Bellvís.

5.1. Mollerussa

La història del futbol a Mollerussa, ha estat escrita pel cronista de Mollerussa, Miquel Polo Silvestre en el seu excepcional llibre *Els vuitanta anys de la història del futbol a Mollerussa (1919-1999)*. El llibre és una peça essencial, imprescindible, una pedra angular, per conèixer la història del futbol a la comarca. El Mollerussa és l'equip més important i de referència de la comarca durant aquests anys.

5.2. Bellpuig

El mes d'agost de 1922, el Bellpuig jugà contra l'Sparta de Mollerussa, que guanyà per 0-4.

El 14 de gener de 1923 es juga un partit entre el Bellpuig i el Vilanova, que guanya el primer per 3-0; el públic va marxar del camp pel fred que feia. En aquest partit, el cronista va veure "el gol mestrívolament tirat que havíem vist mai".

El 9 de març de 1924 el Bellpuig inaugura camp nou, considerat com un dels millors de la província de Lleida. El camp fou inaugurat amb un partit contra el Castellnou de Seana.

El 16 de març convidaren el Bellvís, un equip que havia jugat la lliga 1922-23; tenia fama de terrible i portà a Bellpuig una gernació immensa d'aficionats.

El partit fou fàcil ja que no era un equip que pogués competir amb el Bellpuig.

Aquest dia el segon equip del Bellpuig guanyà al camp del Castell del Remei.

El camp del Bellpuig, actuant com a camp neutral, fou l'escenari de dos partits anomenats de "revenja", que es donava quan dos equips després d'haver jugat, qui havia perdut acusava a l'altre, d'haver guanyat fent trampes i el desafiava a jugar en un camp i amb àrbitre neutrals.

El primer partit es disputà a l'agost de 1924, entre l'Anglesola i el Vilanova de Bellpuig. Reuní 1.500 aficionats i el vencedor fou l'Anglesola per 3-1.

El segon partit vingué motivat per un partit jugat entre el Vilanova i el Castellnou en què guanyà, el primer, per 5-0, però els de Castellnou no acceptaren la derrota i desafiaren el Vilanova a un partit en terreny neutral. Aquest partit es jugà el 26 de desembre de 1924, amb la presència dels dos pobles al camp, i el guanyà el Vilanova per 3-1.⁸ Aquests eren partits on estava en joc l'honor i el nom d'un poble i, per tant, eren partits d'alt risc.

5.3. Palau d'Anglesola

El 30 d'agost de 1922 el Bellpuig anà a jugar al camp del Palau d'Anglesola, que feia unes setmanes havia format un equip de futbol, i es trobaren que el Palau s'havia reforçat amb 5 jugadors del Mollerussa, per la qual cosa es negaren a jugar fins que pactaren amb el Palau que només en jugarien tres del Mollerussa i el Bellpuig es reforçaria amb un jugador del Bellví. El camp del Palau estava ple de pallot.⁹

5.4. Miralcamp

El dia 16 de setembre de 1922 el Miralcamp havia guanyat 3-0 el Bellví.

El Bellpuig anà a jugar, a principis de gener 1923, al camp del Miralcamp, on a causa del mal temps, es trobaren amb un camp de fang, sense marcar, on no se sabia quan era fora o si el porter agafava la pilota fora de l'àrea.¹⁰

Va jugar el campionat provincial de 1922-23.

5.5. Sant Martí de Maldà

El mes de desembre 1922 el corresponsal de Sant Martí de Maldà informava que en els seus darrers dos partits havien derrotat el Regent de Mollerussa, per 3-0, i el Bellví, per 2-0.¹¹

El Sant Martí de Maldà tenia dos equips, que des del 17 d'abril de 1922 a gener de 1923, havien disputat

31 partits, havent fet 78 gols i encaixats 28, i dels quals havien guanyat 21, empatats 2, i perduts 8. Havien complert amb el seu objectiu: jugar a futbol i oferir espectacle als seus aficionats.

Tanmateix, l'estiu de 1924, el club cauria en bancarrota en no poder pagar les despeses que havia originat i l'equip es va desfer. Els deutors s'emportaren des de les porteries i portes a les manxes d'inflar pilotes. Aquest era el destí que esperava als equips de la Plana.

5.6. L'Utxafava

A principis de 1923, a Utxafava –actual Vila-sana– s'havia format un equip que s'enfrontà a un equip format per jugadors de Vallverd i Bellpuig. L'Utxafava jugava amb el davanter centre del Lleida. Quedaren 0-0.

El dia 6 de maig disputaren un partit al seu camp contra el segon equip de Vilanova i el guanyaren per 1-0.¹²

5.7. Ivars d'Urgell

El 18 de febrer 1923 s'enfrontà al Futbolístic de Bellpuig amb una gran presència de públic

El mes d'abril de 1923 tingué lloc un partit del Catalunya Deportiva d'Ivars, reforçat amb 4 jugadors del Tàrraga, 1 del Sabadell i 1 del Lleida, contra l'Sparta de Mollerussa. Tot i així, perderen per 1-3

Un any més tard, el 24 de març de 1924, visità Ivars l'equip de Castellnou de Seana. La crònica del partit és d'un jugador del Castellnou. Comenta que feren un equip mixt, perquè quan s'ha d'anar a jugar fora, qui no està coix, s'ho fa. I marxaren cap a Ivars amb el "correu espartenyà", o sigui a peu. Començat el partit, aviat hi hagué discussions entre els jugadors, després insults i boxa. Al cronista, amb una puntada de peu, l'enviaren a la infermeria. Finalment van perdre per 1-0, "però això –deia– no fa mal, però si, els insults del públic i les puntades dels jugadors de l'Ivars que deixaren sis ferits, que durant una setmana caminàrem coixos".¹³

⁸ *Lo Pregoner*, 31, 27 d'agost de 1922; 43, 11 de febrer de 1923; 72, 23 de març de 1924; 82, 10 d'agost de 1924 i 94, gener de 1925.

⁹ *Lo Pregoner*, 32, 10 de setembre de 1922

¹⁰ *Lo Pregoner*, 41, 14 de gener de 1923.

¹¹ *Lo Pregoner*, 39, 17 de desembre de 1922.

¹² *Lo Pregoner*, 43, 11 de febrer de 1923; i 50, 20 de maig de 1923.

¹³ *Lo Pregoner*, 44, 25 de febrer de 1923; 47, 8 d'abril de 1923; i 73, 6 d'abril de 1924.

5.8. Vilanova de Bellpuig

A inicis de 1923, a Vilanova de Bellpuig, s'havia format un equip de futbol que havia començat a anar jugar fora.

Inauguració del camp de futbol. El dia 18 de març se celebrà una gran festa, on participà tot el poble, amb motiu de la inauguració del camp de futbol. Va beneir el camp Mn. Josep Farré i va fer la sacada d'honor l'alcalde Joan Renyé. Es va fer un partit entre l'11 H. P. Tàrrrega i el Vilanova, que guanyà 3-1. Es disputava una copa donada per Josep Matheu, senador i candidat a diputat pel districte. Els mallots i escuts foren entregats per les noies i les casades del poble, que abans del partit foren recollides casa per casa per un camió i portades al camp.

Al mes d'abril jugaren a Vilanova un partit contra l'Arbeca que guanyaren per 2-0, però l'equip era molt indisciplinat.

El Vilanova estava format per dos equips i un infantil.

El 20 de maig, davant de la presència al camp de tot el poble, derrotaren a l'Amateur Team Lleida per 6-1.

El novembre de 1926, el cronista de Vilanova, parlant d'esports, ara que no se'n practicava cap, recordava com l'any 1917 es va crear una gran afició al ciclisme i el 1922, al futbol, i que la temporada 1923-24 es va aconseguir el campionat del seu grup.¹⁴

5.9. Linyola

El Linyola havia tingut un equip l'any 1920, que es va desfer. El 1921 es torna a organitzar l'equip però el futbol va tornar a decaure. A inicis de 1923, un equip format pels antics jugadors del FC Linyola anaren a jugar partits fora mentre buscaven un camp de futbol; quan creien que ja el tenien, l'arrendatari es va fer enrere. Per la Festa Major de maig ja s'havia format una junta del club, que portaria el nom d'Urgell Central, i que havia arrendat un camp de futbol per 4 anys.

El 23 de maig feren la inauguració del nou camp jugant contra el Castellserà i perderen el partit per 0-1.

Per la Festa Major d'agost, el dia 15, es convidà el Mollerussa, que derrotà el Linyola per 0-4.

El Linyola aniria, durant els anys 1923 i 1924, de

derrota en derrota, i poques victòries, però això va fer esforçar-se als jugadors que, el 1925, es convertiren en un equip invencible.

El 13 d'abril havia derrotat un segon equip de la Pena Lleida per 2-1. El 10 de maig derrotà al Mollerussa per 6-1. En un primer partit contra el Balaguer empatà 1-1, però en un segon partit, disputant-se una gran copa, el derroten per 4-2. Venceren el Borges Blanques, 5-1; el Bellvís, 4-0; i el campió del grup B provincial, l'Agramunt, 1-5 al seu camp.

A principis de 1926 sis jugadors trobaren feina fora de Linyola i deixaren l'equip que, encara que tingué algun triomf notable com el partit contra l'Almacelles per 2-1, va començar a perdre partits, i l'afició i la junta a discutir. Al mes de juliol, l'equip i junta s'havien desfet i el camp de futbol estava abandonat.¹⁵

Fig 3. Equip de futbol de Linyola. Inicis dels anys 30.

5.10. Castellnou de Seana

El 1923 es va crear un equip a Castellnou. Quan jugaven fora, tot el poble els acompanyava d'excursió. Per exemple, al camp del Tornabous amb qui jugaren a doble partit, 0-2 i 0-0. Però si anaven a jugar lluny, com el 6 de maig a Arbeca, aleshores els jugadors es reunien al cafè del club, feien un cafè i una cigarreta, i esperaven que el cotxe o camió els passés a buscar. El segon equip de Bellpuig, els Simpàtics, els visitaren i batejaren el seu camp com "camp de rabanicles".

El 29 d'abril el segon equip es desplaçà al camp de l'Utxafava a qui derrotaren per 0-3. El 13 de maig vingué el 2on. equip de l'Anglesola, que s'emportà un

¹⁴ Lo Pregoner, 45, 11 de març de 1923; 46, 25 de març de 1923; 48, 22 d'abril de 1923; 51, 3 de juny de 1923; i 141, 14 de novembre de 1923.

¹⁵ Lo Pregoner, 45, 11 de març de 1923; 51, 3 de juny de 1923; 56, 12 d'agost de 1923; 101, 3 maig de 1925; 104, 14 de juny de 1925; 111, 20 de setembre de 1925; 118, 3 de gener de 1926; i 133, 25 de juliol de 1926.

3-0, i el 20 de maig vingué a Castellnou el millor equip que mai havien vist, el Belianes, a qui derrotaren per 1-0. Fou un partit de primera, dels que es pagaven 2 pessetes per l'entrada.

El 28 de setembre anaren a jugar al Palau d'Anglesola. Es reuniren al cafè, per després marxar uns amb bicicleta, d'altres amb carros, i els qui més amb les espadenyas. Foren derrotats per 4-0 per no haver fet jugar els millors jugadors de l'equip. El 21 d'octubre foren derrotats a casa pel Poal, 0-2, i el dia de Nadal, els infantils de Castellnou s'enfrontaren als de Bellpuig.¹⁶

5.11. El Poal

El Poal també va formar un equip i el dia de Sant Jaume de 1923 s'enfrontaren als Estevets de Balaguer. Després vingué l'equip dels Arcs, que havien dit que els farien un gol per barba, i se'n tornaren amb un 3-0 cap a casa.

El 1924 el cronista explica els resultats de la temporada passada del Poal: Poal 1-Bellcairenc 0, Poal 3-Reserva Balaguer 0, Poal 3-Bellpuig 1, Poal 6-Castellnou de Seana 1, Poal 5-Menàrguens 0, Poal 3-Torregrossa 0

El 1924, després d'estar-se durant un temps sense jugar, el Poal va tornar-ho a fer el 30 de març contra el Castellnou de Seana, a qui derrotaren per 6-1 i, després, contra l'Anglesola.¹⁷

5.12. Golmés

El Golmés també va formar un equip i el 1923 jugaven a futbol, però com que la junta del Golmés tenia un camp de futbol, dolent i situat a un quilòmetre del poble, no convidava a jugar a equips de primera línia i només convidaven equips poca talla. També tenia un equip infantil que el mes de gener de 1924 va jugar contra els infantils del Bellpuig i els guanyà per 4-0.

El mes de febrer, el primer equip jugaria el 17 de febrer contra un equip en formació, que no tenia nom; el dia 24 jugaren contra La Fuliola, i la derrotaren per 5-0.¹⁸

5.13. Torregrossa

El Torregrossa tenia un equip l'any 1923 i, a inicis de 1924, competia en un campionat amb les Borges Blanques, Puigverd i Juneda. S'havia format una nova junta.

El mes de març de 1924, jugaren contra el Vilanova a qui guanyaren per 2-1 i van perdre contra el segon equip del Mollerussa per 0-3.

La data important per al club fou el 20 d'abril de 1924. Es convidà a jugar els Ràpids de Tàrraga per a la inauguració del camp de futbol. A les tres de la tarda sortiren els equips del Cafè i anaren a l'ajuntament, on els esperaven les autoritats civils i eclesiaístiques i gairebé tot el poble. I al so de la marxa reial que tocava l'orquestra, marxaren al camp. Les autoritats es posaren en una tribuna construïda en una banda del camp:

Entren els jugadors, es sorteja el camp, i aleshores el rector acompanyat pels dos capitans beneeix el camp i el capità del Torregrossa dona un magnífic ram de flors al capità del Tàrraga i aquest el dona a l'alcaldeessa i començà el partit davant de 1.300 persones.

El mes de novembre jugaren a doble partit amb l'Almacelles una copa, que guanyaren després de derrotar-lo per 4-0 i empatar al seu camp per 1-1.

El 8 de febrer de 1925 el Puigverd i el Torregrossa, havent quedat empatats al campionat, disputaren el partit de desempat al camp del Juneda. Els equips anaren a totes i, a la primera part, van trencar la cama a un jugador del Puigverd. Els aficionats del Puigverd volien que el seu equip es retirés però la intervenció de la guàrdia civil va fer que el partit continués i, a la segona part, tots els jugadors, àrbitre inclòs, van perdre la serenitat i, finalment, el partit acaba 3-1, favorable al Torregrossa, que es proclamà campions.

Com a curiositat, l'equip Unió Cabaret de Torregrossa va jugar un partit de Festa Major, el 16 d'agost, contra un equip anomenat Mañana.¹⁹

¹⁶ *Lo Pregoner*, 49, 6 de maig de 1923; 50, 20 de maig de 1923; 52, 17 de juny de 1923; 60, 7 d'octubre de 1923; 62, 4 de novembre de 1923; i 66, 30 de desembre de 1923.

¹⁷ *Lo Pregoner*, 56, 12 d'agost de 1923; 75, 4 de maig de 1924; i 76, 18 de maig de 1924.

¹⁸ *Lo Pregoner*, 68, 27 de gener de 1924; i 72, 23 de març de 1924.

¹⁹ *Lo Pregoner*, 90, 30 de novembre de 1924; 98, 28 de març de 1925; i 108, 9 d'agost de 1925.

6. LA REPRESA DEL FUTBOL (1928-30)

Novament, el 1928, retornà el futbol a tota la comarca. D'aquest període només destacarem els fets més destacats. Ara el futbol ja es mira d'una altra manera. Se segueixen jugant partits amistosos però ara el més important, per tenir prestigi, serà guanyar els campionats de futbol que s'organitzen per zones.

Lo Pregoner, núm. 197, del 13 de gener de 1929, saludava la represa del futbol amb un editorial, titulat "Retorna el futbol". Copiem alguns fragments de l'editorial:

Dos o tres anys endarrere, l'afició futbolística quedà atüida per diferents causes. La principal fou la manifesta manca d'entusiasme sportiu que mermà les entrades a les caixes dels clubs i com a immediat resultat, la bancarrota, el no pagar a ningú, el campí qui pugui [...] originant això una espècie de debacle de moltes societats de futbol del nostre país que quedaren no sols perdudes, sinó ben endeutades.

Les Juntes ara que retorna el futbol tindrien de ser formades per persones responsables capaços de complir amb els deures que comporta el càrrec, i que no passi com l'altra vegada que va acabar amb raons a molts pobles.

Considerem que no tenim prou nivell de cultura per jugar al futbol. Volem que els nostres guanyin sempre. No podem sofrir la pèrdua o derrota i això ens porta a un estat de passió que pot convertir-se en odi.

Nosaltres aconsellariem als novells futbolistes que no vulguin corre amb el seu camí, que pensin i meditin el que vulguin fer, perquè demà no's trobin sense futbol i perdut aquell senyal d'amor propi que mentre dura'l companyerisme d'esprit renovador i al perdres queda el remordiment si hi ha consciència.

Destacarem, en aquesta etapa, alguns equips de la comarca del Pla d'Urgell.

La temporada 1929-30 es formà un Campionat Comarcal, grup B, que enfrontà els equips de la comarca Vilanova, Anglesola, Bellpuig, Linyola, Belllloc, Palau, Castellnou i Golmés. El Barbens jugava en un altre grup.

5.1. Linyola

El Linyola reprèn el futbol l'any 1928. L'11 de novembre inaugura un camp de futbol, cedit per un propietari, jugant contra el Mollerussa.

El dilluns de Pasqua de 1929, el Linyola inauguraria, ara sí, el seu nou camp de futbol, jugant contra el Castellnou de Seana, que els va guanyar per 1-3. Quan marcaren el tercer gol en orsai, en donar gol l'àrbitre, el públic envaí el camp i el partit se suspengué. El Linyola, però, estava en bona ratxa i havia guanyat partits importants al Puigverd, 3-0; al Balaguer, 5-1; i al Borges, 2-1 i havia perdut en els camps de Balaguer, 2-0; i del Vilanova, 3-0. El segon equip de Linyola havia guanyat tots els partits jugats.

El 23 de juny vingué a Linyola el Lleidatà a qui guanyaren per 3-0. El 29 anaren al camp del Belcaire, que s'havia reforçat, i guanyaren per 0-3. El dia 30 reberen l'Artesa i el resultat fou 1-0.

El Linyola el 6 d'octubre de 1929 jugà un partit a benefici dels jugadors del Mollerussa i perderen per 2-1.

El Linyola formaria un gran equip, que seria campió del seu grup, als anys 1929-30 i 1931-32. Pujaria de categoria i jugaria les temporades 1932-33 i 1933-34 en una categoria superior contra equips lleidatans, gironins i de Barcelona.²⁰

6.2. Castellnou de Seana

Castellnou de Seana era a l'inici de 1929, un equip fet i terrible, com ho demostra els resultats dels partits jugats: 3 d'abril, contra l'Ivars, perdent 3-2; el dia 7, convidaren l'Esparraguera, quedant 1-1; el 14, contra el Nèlia de Tàrrega, 1-1; el dia 21, al camp del Lleida jugaren contra el Venus, guanyant 1-5; i el 28, al seu camp, contra el Linyola, en el partit més violent que mai havien jugat, i guanyaren per 7-2. Van continuar jugant contra el Vilanova, 2-2; l'Anglesola, 0-2; i el Mollerussa, contra qui van perdre per 2-1.

El Minerva finalment inaugurarà el seu camp el 21 de juny o juliol amb un partit contra el Verdú.²¹

6.3. Sidamon

A Sidamon també recuperaren el futbol i el mes de març de 1929 jugaren al camp del Mollerussa i van quedar 2-2.

²⁰ *Lo Pregoner*, 195, 16 de desembre de 1928; 202, 24 de març de 1929; i 211, 28 de juliol de 1929.

²¹ *Lo Pregoner*, 205, 5 de maig de 1929; i 211, 28 de juliol de 1929.

Tornem a tenir notícies als mesos d'agost i setembre de 1929, en què tornen a jugar amb el Mollerussa a doble partit. Els resultats: al camp del Sidamon fou de 2-2 i al del Mollerussa, 0-0.

També derrotaren el Torregrossa per 2-0. El 19 de setembre al Miralcamp, al seu camp, per 1-2; el 25 jugaren a doble partit amb el reserva del Mollerussa, empatant al camp del Sidamon, 1-1; i l'11 guanyaren al seu camp per 0-1. El 24 vingué el Bell-lloc, 4-4; i el 25 els Calaveres de Lleida i el resultat fou 1-0.²²

6.4. Vilanova de Bellpuig

El Vilanova, els anys 1929-1930, reuní un equip que tenia màgia a les cames, fent una campanya extraordinària. Acabada la competició era l'equip de moda i era convidat a moltes festes majors, però no contents amb aquestes bagatel·les portaren al seu camp el Mollerussa, el Santa Coloma de Gramenet i d'altres equips, fins que decidiren convidar al campió de la província, el Tàrraga. Derrotaren tots els equips.²³

6.5. Un fet històric: la desfilada a Montjuïc el 4 de maig de 1930

Un dels actes més emotius que visqueren alguns dels equips de la Plana de Lleida seria la seva assistència, el 4 de maig de 1930, a la inauguració de les proves d'atletisme a l'estadi de Montjuïc, davant de 50.000 espectadors, i on desfilaren 5.000 esportistes de tot Catalunya.

De la Plana de Lleida hi participaren i desfilaren els equips de futbol de Bell-lloc, Castellnou de Seana, Miralcamp, Mollerussa, Poal, Vilanova de Bellpuig, Linyola, Arbeca, Bellpuig, Bellcaire, Penelles... Els participants de la nostra terra ho recordarien tota la vida.

7. ELS AFICIONATS DE FUTBOL SEGONS LO PREGONER

Com a cloenda de l'article, en l'editorial del *Pregoner*, núm. 230, de 20 d'abril 1930, "El campionat de futbol", es constata que la violència continua al futbol. Hi ressaltem:

Als nostres pobles, un campionat de futbol, vol dir sempre un perill de barallar-se, de començament de

motí, de pertorbació de la pau pública i de ressuscitar l'odi entre els pobles.

El futbol que ha vingut a nostra terra per a fer musculatura, per a diversió i pel millorament de la raça, esdevé tot sovint un cau de discòrdies amb els consegüents insults, paraules grolleres, amenaces i fins i tot cops de puny.

Amb l'esport, si junta aquell amor propi que pobles i persones portem dins amagat i tant si és just com no (a tots ens sembla que tenim raó) ens soliviantem, cridem, ajudem a fer l'atmosfera pesada i aquells joves no joves irreflexius es llencen a fer de cap de motí en defensa de lo que creuen una ofensa o un blasme per al seu club o poble i sens donar-se compte es jugarien la vida. Tanta és l'afecció que podríem qualificar de boja, que no es posen al costat de l'esport sinó en que el seu club o equip sigui el millor.

En alguns partits fins i tot es fan apostes de diners i aleshores encara hi ha més violència. Tot s'hi val per aconseguir la victòria. En un altre article publicat a *El Pregoner*, núm. 232, de 18 de maig de 1930, titulat "Futbol, aficionats, apassionats...", el cronista explicava:

L'apassionat és aquell que creu fer guanyar el seu equip, cridant, baladrejant contra els contraris; diferents vegades, desconexador de les regles, discuteix acaloradament sense saber per on camina. Volen que el futbol duri i el tiren per terra. Són sempre els primers en invadir el camp, amenaçant a àrbitre i jugador i fins algunes vegades es passen de les paraules als fets. Es creuen ser uns gran aficionats i protectors i res més són, que simples destructors. En el poble que més apassionats hi ha, menys esport; i quan es troben dos pobles de la mateixa classe, mai pot acabar-se el partit...

8. EPÌLEG

Més enllà de la pràctica de l'esport, canvis de costums, reforçament de la pertinença a la tribu, i anar a per totes en els partits, per part de futbolistes i aficionats, l'article ens mostra les vergonyes d'una classe mitjana a tots els pobles de la Plana, que s'involucrava en les Juntes dels clubs, amb un baix nivell cultural, que la va fer incapaç de gestionar el tema esportiu, sinó també l'economia dels clubs. Un fet que els va portar diverses vegades, en el període de 1919 a 1929, a la ruïna i a la bancarrota total.

²² *Lo Pregoner*, 202, 24 de març de 1929; i 216, 6 d'octubre de 1929.

²³ *Lo Pregoner*, 218, 3 de novembre de 1929; 229 d'6 abril de 1930; i 232, 18 de maig de 1930.

9. BIBLIOGRAFIA BÀSICA

IVIT ESMATGES, J. (2006). *85è aniversari de la fundació del C.F. Linyola 1920-2005*. Linyola, Club de futbol Linyola.

CORNUDELLA, J.; OLIVART, P. (2019). *Història del Club Futbol Juneda 1918-2018*. Juneda, Fonoll.

MACIÀ FARRÉ, M.; PARRA FARRÉ, P. (2018). *Història del FC Borges 1917-2017*. Juneda, Fonoll.

MONCAYO, C.; BERGÉS, M. Á. (1996). *Historia del futbol a Lleida*. Lleida, Pagès.

PEDRÓS I CANELA, R. (2004). *Una Vida, per i pel futbol: 1932-1982. 50 anys d'història del CF Golmés*. Edició de l'autor.

POLO SILVESTRE, M. (2001). *Els vuitanta anys de la història del futbol a Mollerussa (1919-1999)*. Mollerussa, Ajuntament de Mollerussa.

SOLÉ, T. (coord.) (2019). *CF. Miralcamp. 100 anys d'història*. Miralcamp, Ajuntament de Miralcamp. 2019.

TORREBADELLA FIX, X. (2012). El fútbol en Lleida: de los orígenes a la consolidación del fútbol comarcal (1910-1937). *Cuadernos de Fútbol*, 33, 35, 36.